

МАКТАБГАЧА ТАЛИМ ТАШКИЛОТИ ТАРБИЙACHISINING PEDAGOGIK IMIDJI VA KOMPETENTLIGI

*Soliyev I.S., Yigitaliyeva O.G'.
Farg'ona davlat universiteti*

Tayanch so'zlar: kompetentlik, kompetensiya, professionallik, strategiya, kasbiy pedagogik kompetensiyalar, etalona mos mezonlar.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, профессионализм, стратегия, профессиональные педагогические компетенции, контрольные критерии.

Key words: competence, competence, professionalism, strategy, professional pedagogical competencies, benchmark criteria.

Respublikamizda islohotlarni muvaffaqiyatli amalga oshirishga mas'ul bo'lgan jamiyat a'zolari birinchi galda o'z kasbining mohir ustasi bo'lgan tarbiyachi kadrlar tayyorlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Jumladan, "Ta'lim to'g'risida" gi qonunda "Tegishli ma'lumoti, kasb tayyorgarligi bor va yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lgan shaxslar pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega" deb ta'kidlangan. Chunki jamiyatimiz taraqqiyoti yuksak umumiy va kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka, ijtimoiy-siyosiy hayotda mustaqil ravishda mo'ljalni to'g'ri ola bilish mahoratiga ega bo'lgan, istiqbol vazifalarini ilgari surish va hal etishga qodir kadrlarni yangi avlodini shakllantirishga yo'naltirilgandir.

Tarbiyachilar har tomonlama ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil etishi bilan birga o'zlarining ichki va tashqi qiyofasiga ham e'tibor berishi lozim. Ichki go'zallik uni bolalarga samimiy muloqotida, kasbdoshlari bilan o'rnatgan yaxshi muomalasida, o'zini tutishida ko'rinadi. Tashqi qiyofa orqali bolalarning qiziqishlarini orttirgan holda, o'zini namoyon qila olish, o'ziga og'dira olish va e'tiborni qarata olish ish jarayonini samaradorligini oshiradi.

Lug'aviy jihatdan "imidj" (ing. —imeje") tushunchasi siymo, timsol, qiyofa va obraz ma'nolarini anglatadi. Mohiyatiga ko'ra esa ushbu tushuncha yordamida joziba, maftunkorlik ma'nolarini ifodalaydi.

Imidj - aniq bir insonga bo'lgan munosabatda insonlar tafakkurida yuzaga keladigan tashkilot yoki boshqa ijtimoiy ob'ekt qiyofasi hamdir.

Pedagogik imidj - pedagogning ma'naviy-axloqiy qiyofasi bilan tashqi ko'rinishi o'rtasidagi o'zaro uyg'unlik va mutanosiblikdir. Buyuk rus pedagogi A.S.Makarenko aytganidek: "Tarbiyachi tashkil etishni, yurishni, hazillashishni, quvnoq, yoki jahldor bo'lishini bilishi lozim, U o'zini shunday tutishi kerakki, uning har bir harakati tarbiyalasin va o'qitsin". Bunday malakaga ega bo'lgan pedagog o'z-o'zini nazorat qila oladi, pedagogik faoliyati davomida sog'lom asab tizimini o'zida tarbiyalay oladi, asabiylashishdan, hissiy va aqliy zo'riqlashlardan o'zini asraydi.

Aytib o'tish lozimki, bolalarga ularning individual ritmda rivojlanishlari va individual potensialini hamda qiziqishni, aqliy rivojlanish va ijodiy qobiliyatini oshirish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etuvchi qulay muhitni ta'minlash uchun tarbiyachi shaxsi muayyan kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak.

Kompetentlik – kasbiy mahorat belgisi sifatida pedagogdan talab qilinayotgan xususiyat ekanligi qator adabiyotlarda qayd etilgani holda qo'shimcha qilish mumkinki, "kompetentlik" so'zining ma'nosi xabardorlik, obro', o'z sohasi bo'yicha keng qamrovli tushuncha va tajribaga ega bo'lish bilan belgilanadi.

Kompetensiya – shaxsiy sifat bo'lib, turli xil vaziyatda pedagogik faoliyat va ijtimoiy hayotda ifodalanadigan qobiliyat, bilim, ko'nikma va malakalar hisoblanadi. Shiddat bilan o'zgarayotgan yangi O'zbekistonda o'quvchi-yoshlarni ijtimoiy-shakllantirish kun tartibidagi asosiy masalalarga aylanib borishi lozim.

Hayotga muvaffaqiyatli tayyorlashda mas'uliyat, majburiyat, huquqiy-ong va huquqiy-madaniyat, teran-dunyoy qarash, sog'lom-e'tiqodlilik, ma'rifatlilik, diniy va milliy bag'rikenglik, ma'naviyat, fuqaroviy madaniyat kabilar shakllantiriladi.

Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, tarbiyachining e'tiborsizligi, befarqligi uning kasbiy layoqatsizligining muhim belgisidir. Bolalar bilan ta'lim-tarbiya ishlarini olib borish - maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining asosiy vazifasi. U ta'lim-tarbiya ishlarini rejalashtirishni axboriy-uslubik hujjatlar bilan ishlash, bevosita tarbiyaviy ishlarni o'tkazish va uning natijalarini tahlil etish asosida amalga oshiradi.

Zamonaviy tarbiyachi psixologik-pedagogik, sotsiologik tadqiqotlarga tayangan holda bola shaxsi rivojlanishi uchun uning ta'sirini hech narsa, hatto yuqori toifali ta'lim muassasasi ham bosa olmaydigan oila ekanligini anglab yetadi.

Tarbiyachi ota-onalarning pedagogik madaniyatini mun-tazam oshirib borishi, bolalar tarbiyasida faol hamkorlikni yo'lga qo'yishi, mazkur jarayonda ijtimoiy yordamga muhtojlik sezuvchi oilalar bilan alohida ish olib borishi maqsadga muvofiqdir.

Tarbiyachining oilalarga ko'rsatadigan ijtimoiy-pedagogik yordami uch asosiy xususiyatga ega bo'ladi. Ya'ni:

- 1) ta'limiy - ta'lim berish va tarbiyalash;
- 2) psixologik - ruhiy jihatdan qo'llab-quvatlash, ruhiy zo'riqishlarni bartaraf etish va qayta tiklash;
- 3) vositachilik - tashkil etish, ta'lim va tarbiyada yuzaga keluvchi muammolarning oldini olish, mavjud muammolarni bartaraf etish orqali bola xulq-atvoridagi og'ishlarni yoki fiziologik nuqsonlarni bartaraf etish hamda zarur axborotlar bilan ta'minlash.

Ana shu asosdan kelib chiqqan holda zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining quyidagi kasbiy funksiyalarini ham ajratib ko'rsatish mumkin:

- 1) ota-onalarning ma'rifiy bilimlarini oshirishda ishtirok etish;
- 2) oila va maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyaviy ta'sirini boshqa-rish hamda uyg'unlashtirish.

Adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Sh.M.Mirziyoyev 7-fevral 2017-yil kuni "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947 sonli farmoni.
3. Abdullaeva Sh.X. Pedagog professional kompetentligini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari: Psixol.f.d. (DSc) ... dis-ya avtoreferati: 19.00.05. – T.: O'zMU, 2019. – 61 b.
4. Azizxodjaeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. T.: "O'qituvchi" 2005 y.
5. Babayeva D.R. "Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi" T.: "Barkamol avlod fayz" 2018 y. Darslik.

РЕЗЮМЕ

Yangi zamon tarbiyachisining pedagogik imidjiga baho berish va kompetentligi va uni shakllantirish, rivojlantirish yo'llarini aniqlab berishda hamda pedagogik shart-sharoitlarini belgilashdan iborat.

РЕЗЮМЕ

Он заключается в оценке педагогического образа педагога новой эпохи и определении путей его формирования и развития, а также определении педагогических условий.

SUMMARY

The new period consists in evaluating the pedagogical image of the pedagogue and defining the ways of its formation and development, as well as defining the pedagogical conditions.